

MASARYKOVA UNIVERZITA

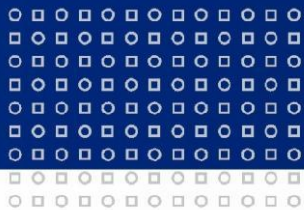
STŘEDISKO PRO POMOC STUDENTŮM SE SPECIFICKÝMI NÁROKY

Interference s mluvenými jazyky

Mgr. Lucie Štefková

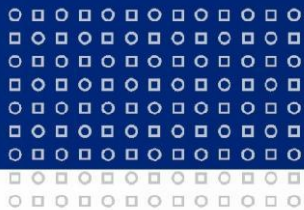
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Osnova

- Jazyková a komunikační situace českých neslyšících
- Problematika výuky češtiny pro neslyšící
- Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících

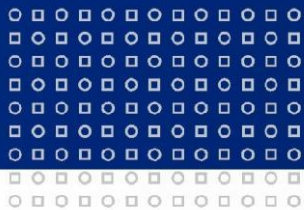
Jazyková a komunikační situace českých neslyšících

- 90-95% neslyšících dětí se rodí slyšícím rodičům a zpravidla je zastihne zcela nepřipravené (neovládají ČZJ natolik, aby s dítětem mohli navázat přirozenou, bezproblémovou komunikaci).
- Drtivá většina lékařů těmto "bezradným" rodičům doporučuje orální výchovu (s nasazením KI).
- Neslyšící dítě je tedy vystaveno mluvenému jazyku, pro nějž není smyslově vybaveno a vznikají tak první bariéry v osvojování mluveného většinového jazyka.

Jazyková a komunikační situace českých neslyšících

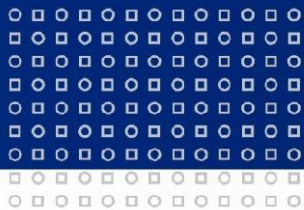
- Převažují případy, kdy dítě do nástupu do MŠ neovládá žádný z těchto jazyků (ani mluvený ani znakový) natolik, aby o něm uvažovalo jako o struktuře a funkci.
- V tomto kritickém období dítě není vystaveno potřebným podnětům, které by stimulovaly jeho jazykový vývoj. Nemá povědomí o struktuře a fungování jazyka obecně.

Problematika výuky češtiny pro neslyšící

- Neslyšící žák přichází do školy se "slabou výbavou" v oblasti jazykové a komunikační.
- Čeština se dlouho vyučovala podle osnov pro žáky, kteří češtinu prakticky užívají. Teprve nedávno se začalo přistupovat k výuce češtiny jako jazyka cizího, ale i tato skutečnost je málokdy zohledněna.
- I sebelepší metody a postupy nemusí být postačující, pokud neslyšící nemá sebemenší povědomí o struktuře a fungování jazyka vůbec, a to ani mateřského (přirozeného) jazyka, na jehož základě by mohl porovnávat jiný jazyk.

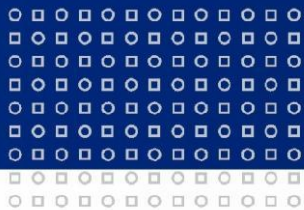

Problematika výuky češtiny pro neslyšící

- Český znakový jazyk má v současné době druhořadou pozici. Donedávna byl užíván jen jako podpůrný prostředek výuky. Nyní se uvažuje o jeho zavedení do výuky jako jazyka mateřského. Tomu ale zatím brání nedokonalost legislativních opatření.
- Další problematická skutečnost je ta, že ve výchovně - vzdělávacím procesu jsou neslyšící vyučováni v češtině (vyučující používající orální metodu, české učebnice atd.).

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících

- Skutečnosti uvedené v předchozích snímcích, mají neblahý dopad na výslednou podobu textů psanými českými neslyšícími.
- Mezi specifika těchto textů řadíme jednorodost, přítomnost citací z češtiny, gramatická specifika, styl a interference z českého znakového jazyka.
- Nás v rámci tohoto předmětu bude zajímat poslední bod, kdy neslyšící převádějí struktury znakového jazyka do psané češtiny.

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **záměna sloves existence a vlastnictví (být a mít)**

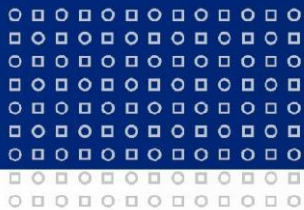
*David **měl** unavený. (David byl unavený.)*

*Lavice **má** pouzdro, pero, sešit. (Na lavici je pouzdro, pero, sešit).*

*"... **jsem** trochu problem." (Mám trochu problém.)*

Pro zajímavost: záměna "být" a "mít" se objevuje i v AJ.

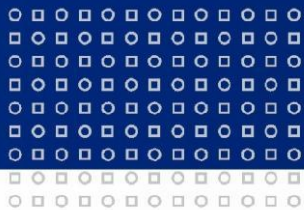
Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **vypuštění sponového slovesa "být"**

*1000 Kč **0** pro mě drahý. (1000 Kč je pro mě drahé.)*

*"....záleží jak **0** tvůj Kubík velký nebo malý." (Záleží na tom, jak je tvůj Kubík velký nebo malý.)*

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- vyjadřování absolutního záporu slovem „vůbec“

*„Ve škole **vůbec** líbilo.“ (Ve škole se mi vůbec nelíbilo.)*

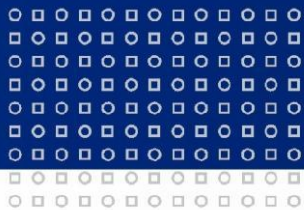
*„potom operace pracoval v dílně **vůbec**.“*

(Po operaci jsem v dílně vůbec nepracoval.)

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **lexikální vyjadřování času**
*„**Minulý** chodit na vánoce“ (Minulé vánoce...)*
- **lexikální vyjadřování způsobu**
*„**ptám se** můžete v čtvrtek.“ (Můžete ve čtvrtek?)*
- **lexikální vyjadřování vidu**
*„Dnes jsem pošlu fax **hotovo** zaplatí.“ (Dnes jsem poslal fax a zaplatil.)*

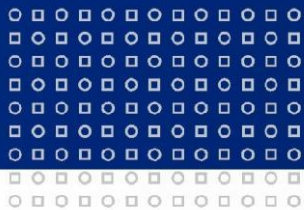

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **záměna spojek „proto“ a „protože“ (nerozlišování důsledkových a důvodových vztahů)**

*„ty bylo bere deštník, **proto** prší“ (ty sis bral/a deštník, protože prší)*

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- vyjadřování příčiny/důvodu slovem „důvod“

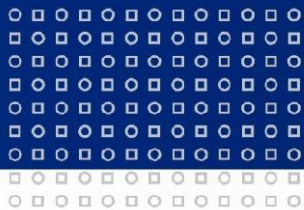
*„Mlha **důvod** špatně vidí na tobě“*

(Špatně tě vidím, protože je mlha.)

*Film pro mě super jen AMERIKA, **duvod** Amerika dela nataceni hodne vizuální...“.*

(Pro mě jsou super filmy jen americké, protože americké filmy jsou hodně vizuální.)

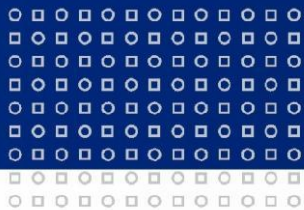

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- vyjadřování časových a podmínkových vztahů spojkou „potom“
*„Bude dělám zapojit dobře, **potom** žárovka svítí“*
(Když to dobře zapojím, bude žárovka svítit.)
- nadbytečné používání zájmen
*„**Já** jsem vzdal.“* (Vzdal jsem to.)
*„...proto **ty** stále myslis...“* (Proto si to stále myslíš.)

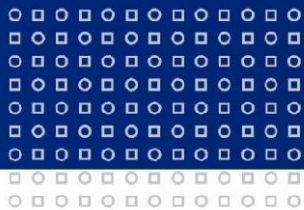
Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **absence skloňování ve větě**

*"... tak jsem mu dala **školní aktovka**"*

"profesionál tlumočnick" (Profesionální tlumočnick)

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- vliv ZJ na slovosled

„*Budeš dělat **co**?*“ (Co budeš dělat?)

„*Jídlo **bez**.*“ (Bez jídla.)

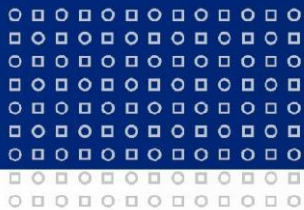
„***Kdo** výhra firma číslo?*“ (Jaké je číslo firmy, která vyhrála?)

„***Před srpen** bylo spolu **slibuje**...*“

(Ještě než byl srpen jsi mi slíbila...)

Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **převod struktur ze ZJ**

*„...a nemůže být to dělat **vtom** titulky ???*

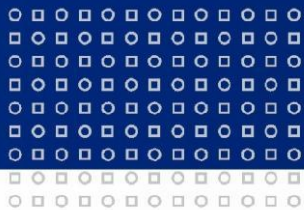
(A nemůže se to udělat s titulky?)

*„kdo chytrý člověk **hodí** čte knížku...*

(Chytrý člověk může číst knížku...)

*„**Můj typ** vždy mluvím pravdu.“ (Jsem pravdomluvný.)*

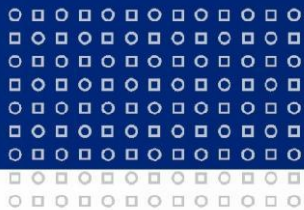
Vliv českého znakového jazyka na psanou češtinu českých neslyšících (Šebková, 2008)

- **převod orálního komponentu specifického znaku namísto českého slova**

*"rodiče i učitelka **fifi** učí dětem nové slovo"*

(Rodiče a učitelka nechce učit děti nová slova.)

Doporučená literatura

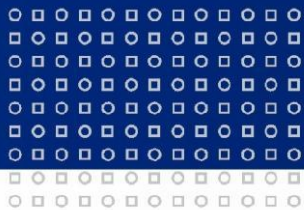
Macurová, A. (1995) ... protože já bavím spolu vypravovat (Komunikace v dopisech českých neslyšících), *Slovo a slovesnost*, 56, s. 23–33.

Hudáková, A.: *Helena nechce hada*. In: *Čeština doma a ve světě*. 10, 2-3, 2002. s. 124-129.

Šebková, H.: *Psaná čeština českých neslyšících v internetové komunikaci*. Diplomová práce. Praha : ÚČJTK FF UK, 2008.

Komorná M.: *Psaná čeština českých neslyšících – čeština jako cizí jazyk*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka o. s., 2008.

Děkuji za pozornost.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

